

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

Developing a Program to Enhance Teacher Leader In Schools Under Secondary Educational Service Area Office 26.

นวรรตน์วดี ชินอัครวัฒน์¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²

Nawaratwadee Chinacarawat¹, Suwat Julsuwan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัด และวิธีการเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 และ 3) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ 1) การศึกษาและประเมินองค์ประกอบครูผู้นำ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมิน 2) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นของครูผู้นำ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 317 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และ 3) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified})

---

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Asst. Prof. Dr., Department of Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูผู้นำ มีองค์ประกอบ จำนวน 7 ด้าน และ 21 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การมีวัฒนธรรมความร่วมมือ 2) การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การพัฒนาวิชาชีพครู 4) การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน 5) การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน 6) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และ 7) การเป็นผู้นำและนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน และวิธีการเสริมสร้างครูผู้นำ ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. สภาพปัจจุบันต่อการปฏิบัติของครูผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ต่อการปฏิบัติของครูผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. โปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย บทนำ หลักการและเหตุผล ความมุ่งหมาย ผู้เข้ารับการพัฒนาระยะเวลา โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา วิธีการพัฒนา ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สื่อ และการวัดและการประเมิน โปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ครูผู้นำ, โปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำ

Abstract

This research aimed to 1) study elements of Teacher Leader In Schools Under Secondary Educational Service Area Office 26. 2) present desirable characteristics and the priority need of index of Teacher Leader In Schools Under Secondary Educational Service Area Office 26. and 3) to develop the program of Teacher Leader In Schools Under Secondary Educational Service Area Office 26. Phase 1) evaluation for confirm elements and indicator of teacher leader by 5 experts. The instruments used were evaluation form. Phase 2) to study a present desirable characteristics. the sample composed of 317 teachers and use the technique of stratified random sampling, the instruments for collected data were questionnaires And phases 3) Developing a Program to Enhance Teacher Leader In Schools Under Secondary Educational Service Area Office 26. The evaluation by 5 experts, the

instruments used were evaluation form. The statistics for analyses of data included the mean, standard deviation and the priority need of index.

The results of the study revealed the following:

1. The 7 elements of teacher leader were 1) fostering a collaborative culture 2) accessing and using research to improve practice and student learning 3) teacher professional development 4) Facilitating Improvements in Instruction and Student Learning the development of teaching and student learning 5) to support the assessment of learning student 6) building partnerships with parents and community and 7) as a guide for student learning. And methods to Enhance Teacher Leader 1) The self-learning 2) Training 3) coaching and mentoring 4) learning by workplace and 5) the exchange of learning.

2. The present characteristics of teacher leader average were at moderate level, and the desirable characteristics of teacher leader average were at highest level.

3. The development of program to enhance teacher leader In Schools under Secondary Educational Service Area Office 26 consists of Introduction, rationale, the purposes, the trainees, period, structure and scope, method development, media, and measurement and evaluation. And overall it is appropriate and possible in the highest level.

Keywords : teacher leader , teacher leader enhancement program

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สร้างคนให้พัฒนาประเทศทุกด้านอย่างสมดุล ซึ่งคนนับเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะเอื้ออำนวย ผลักดันให้การทำงานขององค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการ

ปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 ได้กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยให้ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาใน 4 ประการ ประกอบด้วย 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ให้เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิด

การเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่าสามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและมีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552) ครูมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะครูเป็นผู้ที่ประกอบวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2547) ดังนั้นครูผู้สอนจึงจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และเรียนรู้เทคนิควิธีการที่จะพัฒนาการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย (ไกศิษฐ์ เปลรินทร์. 2552)

ดังนั้นครูจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยครูมีหน้าที่เอื้ออำนวยในการสร้าง

บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (เอียน สมิต และอนงค์ วิเศษสุวรรณ. 2550) คุณภาพการศึกษาจะพัฒนาไปได้จะต้องตระหนักถึงแนวทางการศึกษาที่ชัดเจน การจะจัดการเรียนการสอนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์. 2554) ครูจะต้องปรับแนวคิด และวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้คนรุ่นใหม่ พร้อมทั้งจะเผชิญกับสถานการณ์ และปัญหาใหม่ๆ รวมทั้งสามารถพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้าไปอย่างสมดุล ยั่งยืน และสานติ (ภราดา วิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์. 2553) การจัดการเรียนการสอนของครูหากครูเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติในเชิงรุก (Proactive) จะสามารถสอนให้ผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข วิธีการในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนยุคควรต้องใช้พลังผู้นำในตัวครูทุกคนที่จะช่วยในการขับเคลื่อน ครูผู้นำถึงแม้จะไม่ใช่มือบริหารโดยตำแหน่งอย่างเป็นทางการ แต่ครูซึ่งเป็นผู้ที่นำการเปลี่ยนแปลงจากการทำงานแบบดั้งเดิมที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำจากการสั่งการของผู้บริหารสถานศึกษามาเป็นครูที่ใช้ความเป็นผู้นำให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ของผู้เรียน (The Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010)

ครูต้องสามารถจัดการเรียนรู้ไม่เพียงแต่ให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้านความรู้ ยังต้องทำให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็น

สำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นครูจึงต้องพลิกบทบาทของตนมาเป็นผู้ช่วยผลักดันการทำงานของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ มีความตั้งใจมุ่งมั่นอุทิศเวลาในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับศิษย์ การจัดการศึกษาจะมีประสิทธิภาพ หากครูมีความสามารถที่จะเป็นครูผู้นำในการสร้างความร่วมมือจากเพื่อนครูคนอื่นๆ ให้มาร่วมกันคิด มาร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยครูผู้นำนั้นจะชักชวนครูที่มีอุดมการณ์เดียวกัน แต่หลากหลายความสามารถให้มาทำงานร่วมกัน เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน การได้ทำงานภายใต้บรรยากาศที่ดี มีความสามัคคี มีความสุข มีความเข้าอกเข้าใจกัน พูดภาษาเดียวกัน ย่อมส่งผลให้ผู้ร่วมงานมีพลังในการทำงานในอันที่จะช่วยกันขับเคลื่อนให้งานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์ และคณะ. 2557) ดังนั้นเพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนร่วมกันกับเพื่อนครูที่ทำงานร่วมกัน ครูผู้นำจะต้องสร้างและมีบทบาทในการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน การพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้นักเรียน การสร้าง

ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และการเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน (Teacher Leader Model Standards. 2010) การพัฒนาครูให้เป็นครูผู้นำ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูผู้นำได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา เพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาครูที่เน้นให้ครูผู้นำซึ่งเชี่ยวชาญด้านการสอนให้คำชี้แนะและให้คำปรึกษาครูคนอื่น ตลอดจนร่วมคิดร่วมปฏิบัติการกิจแบบกัลยาณมิตรระหว่างครูผู้นำ และ ครูสร้างโอกาสของความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีความสามารถและเชี่ยวชาญด้านการสอนเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับครูเพื่อนครู (ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ และคณะ. 2554)

จากที่กล่าวมาข้างต้นครูผู้นำ (Teacher Leader) เป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สถานศึกษาจะให้ความสำคัญกับครูผู้นำ เพราะครูผู้นำเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้เพื่อนครูร่วมใจเป็นหนึ่งเดียวกัน และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และเห็นคุณค่าของการเรียน และสามารถเชื่อมโยงห้องเรียนสู่โลกจริงและโลกแห่งอนาคตได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและครูโดยทั่วไป ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูใน

สถานศึกษา นอกจากนี้รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนใจได้ใช้ข้อมูล และนำไปโปรแกรมไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้เป็นครูผู้นำเพื่อส่งเสริมและพัฒนาครูและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัด และวิธีการเสริมสร้างของครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

วิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัด และวิธีการเสริมสร้างของครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

และประเมินความเหมาะสมวิธีการเสริมสร้างของครูผู้นำ ได้แก่ ครูแกนนำจำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัด และประเมินความเหมาะสมวิธีการเสริมสร้างของครูผู้นำ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 1,777 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตาราง Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 317 คน และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่ม และกำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง .260 – .588 และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง .283 –

.734 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ .811 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .892 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้แก่ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย และผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบตัวชี้วัด และวิธีการเสริมสร้างของครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ปรากฏผลดังนี้

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบตัวชี้วัด และวิธีการเสริมสร้างของครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่าองค์ประกอบ มี 7 องค์ประกอบ และ 21 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 1 การมีวัฒนธรรมความร่วมมือ ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การสร้างมนุษยสัมพันธ์ และ 2) การทำงานเป็นทีม องค์ประกอบที่ 2 การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้อของนักเรียน ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การแสวงหาความรู้ทางการวิจัยอย่างมีระเบียบแบบแผน 2) การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การสร้างและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ และ 4) การเผยแพร่ผลงาน องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาวิชาชีพครู ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความรู้ในวิชาชีพ 2) ทักษะการปฏิบัติงาน และ 3) จรรยาบรรณวิชาชีพ องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้อของนักเรียน ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การสร้างแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ และ 4) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้อ องค์ประกอบที่ 5 การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้อของนักเรียน ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การออกแบบการประเมินการเรียนรู้อ 2) การประเมินการเรียนรู้อของนักเรียนตามสภาพจริง และ 3) การวิเคราะห์การแปลผลข้อมูล และการนำผลการประเมิน

ไปใช้พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อองค์ประกอบที่ 6 การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน 2) การให้บริการชุมชน และ 3) การให้ชุมชนมีส่วนร่วม และองค์ประกอบที่ 7 การเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และ 2) การประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้

1.2 วิธีการเสริมสร้างครูผู้นำ

พบว่า วิธีการเสริมสร้างครูผู้นำ

ประกอบด้วย 5 วิธีการ คือ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง 4) การเรียนรู้จากการทำงาน และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 แสดงดังตาราง 1 ได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปฏิบัติของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ในการเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

องค์ประกอบครูผู้นำ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _(Modified)	ความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ		
1. การมีวัฒนธรรมความร่วมมือ	2.98	0.75	ปานกลาง	4.61	0.49	มากที่สุด	0.547	1
2. การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	3.12	0.75	ปานกลาง	4.44	0.50	มาก	0.424	3
3. การพัฒนาวิชาชีพครู	3.24	0.73	ปานกลาง	4.50	0.50	มาก	0.390	4
4. การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน	3.25	0.72	ปานกลาง	4.87	0.35	มากที่สุด	0.498	2
5. การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน	3.24	0.73	ปานกลาง	4.39	0.49	มาก	0.355	5
6. การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน	3.30	0.68	ปานกลาง	4.42	0.49	มาก	0.339	7
7. การเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน	3.35	0.71	ปานกลาง	4.39	0.49	มาก	0.351	6
รวม	3.20	0.71	ปานกลาง	4.52	0.49	มากที่สุด		

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีระดับปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาวิชาชีพครู การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และการมีวัฒนธรรมความร่วมมือ ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีระดับปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน การมีวัฒนธรรมความร่วมมือ และการพัฒนาวิชาชีพครู การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และการสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน และการเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ตามลำดับ

ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมาก

ไปหาน้อย ได้แก่ การมีวัฒนธรรมความร่วมมือ การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาวิชาชีพครู การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน การเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน และการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

3.1 โปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีองค์ประกอบดังนี้จากการศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรม พบว่า มีองค์ประกอบของโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาครูผู้นำ 9 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) บทนำ 2) หลักการและเหตุผล 3) ความมุ่งหมาย 4) ผู้เข้ารับการ พัฒนา 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา 7) วิธีการพัฒนา 8) สื่อ และ 9) การวัดและการประเมิน

โปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 แบ่งออกเป็น 7 Module ดังนี้

Module 1 การมีวัฒนธรรมความร่วมมือ เนื้อหาประกอบด้วย การ

สร้างมนุษยสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม

Module 2 การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน เนื้อหาประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ทางการวิจัยอย่างมีระเบียบแบบแผน การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การสร้างและพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้ และการเผยแพร่ผลงาน

Module 3 การพัฒนาวิชาชีพครู เนื้อหาประกอบด้วย ความรู้ในวิชาชีพ ทักษะการปฏิบัติงาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ

Module 4 การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้นักเรียน เนื้อหาประกอบด้วย การศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การสร้างแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

Module 5 การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้นักเรียน เนื้อหาประกอบด้วย การออกแบบการประเมินการเรียนรู้นักเรียน การประเมินการเรียนรู้นักเรียนตามสภาพจริง และการวิเคราะห์ การแปลผลข้อมูล และการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

Module 6 การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เนื้อหาประกอบด้วย การมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน

การให้บริการชุมชน และการให้ชุมชนมีส่วนร่วม

Module 7 การเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้นักเรียน เนื้อหาประกอบด้วย ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้

หลักการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำ ประกอบด้วย การเรียนรู้และพัฒนาผ่านหลักสูตรและโปรแกรม (10%) การเรียนรู้และพัฒนาผ่านบุคคลอื่นๆ (20%) และการเรียนรู้และพัฒนาผ่านประสบการณ์ (70%)

วิธีการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำ ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3.2 ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ และตัวชี้วัด จำนวน 21 ตัว องค์ประกอบของครูผู้สอน ประกอบด้วย 1) การมีวัฒนธรรมความร่วมมือ 2) การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การพัฒนาวิชาชีพครู 4) การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน 5) การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน 6) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และ 7) การเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนและการยอมรับจากเพื่อนครูให้ใช้บทบาทของผู้นำเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมุ่งเน้นที่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทของโรงเรียนจำเป็นต้องเน้นกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนจนสุดความสามารถ โดยมีครูผู้สอนมาช่วยในส่วนของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ สร้างโอกาสของความก้าวหน้าในวิชาชีพและรางวัลสำหรับครูผู้มีภาวะผู้นำและการเป็นต้นแบบสำหรับครูผู้สอนแบบประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. 2558) และครูผู้สอน

จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เติบโตเต็มตามศักยภาพ เข้าถึงข้อมูลการวิจัย และทำการวิจัยที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอและยาวนาน เป็นตัวแทนของครูเพื่อยกระดับคุณภาพของการสอนและความเป็นอยู่ของครู ส่งเสริมการค้นคว้าและเรียนรู้ทางวิชาการในด้านของการศึกษา เป็นตัวแทนของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของครูและนักเรียน และนำครูไปสู่การพัฒนาและยกระดับวิชาชีพที่สูงขึ้นตลอดเวลา (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2557) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Frank and Others (2002) และ Teacher Leader Model Standards (2010) ที่กล่าวว่าครูผู้สอนจะต้องมีวัฒนธรรมความร่วมมือ มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน และการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบด้านการมีวัฒนธรรมความร่วมมือ เป็นระดับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดี มีความเอื้ออาทรสามารถปรับตัวในการทำงานร่วมกัน มีการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงาน ส่งเสริมให้ครูได้แสดงบทบาทของผู้นำ

ตามความเหมาะสม และให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน

2. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่าสภาพปัจจุบันของครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูผู้นำเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีวัฒนธรรมความร่วมมือ การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาวิชาชีพครู การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน การเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน และการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนา อาภาอนุรักษ์ (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทการส่งผ่านของความร่วมมือของครูในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครู พบว่า ครูมีความร่วมมือในการปฏิบัติงานของครู

และการปฏิบัติงานในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่มีระดับการเรียนรู้และระดับปัจจัยเชิงสาเหตุของความร่วมมือในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก โดยครูระดับประถมศึกษาที่มีระดับความร่วมมือในการปฏิบัติงานของครูและการเรียนรู้ของครูสูงกว่าครูระดับมัธยมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสมัย อะโน (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการพัฒนากระบวนการวิจัยในชั้นเรียนของครู โดยใช้การนิเทศแบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพการทำวิจัยของครูส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดการสนับสนุนจากบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา ตลอดจนขาดการสนับสนุนในเรื่องของเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยในชั้นเรียน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในการเรียนรู้ได้เต็มตามความสามารถของตน และโรงเรียนมีส่วนได้รับประโยชน์จากการทำวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ สุตะนนท์ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานการพัฒนาวิชาชีพครูของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานการพัฒนาวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและ

ครูด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ และด้านตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจาลิขิตยี่งวรา (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ พัฒนาการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี พบว่า สภาพปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี โดยรวมและเป็นรายด้าน ทุกด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านหลักสูตร ด้านเทคนิค และวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการที่จะ พัฒนาการสอน อยู่ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจงกล เวียงสมุทร (2546) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนบ้านบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนยังไม่ได้เท่าที่ควร ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการจัดการศึกษายังไม่เพียงพอ ไม่มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การ

ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษา ไม่สม่ำเสมอ ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามา มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาทั้งทางโรงเรียนน้อย และเมื่อได้ดำเนินการพัฒนาการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนบ้านบ่อใหญ่ ได้ช่วยให้เกิดเจตคติที่ดีและมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อระดมทรัพยากรในชุมชนมาพัฒนาการศึกษาอีกต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำลี กาละภักดี (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า สภาพการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ บทนำหลักการและเหตุผล ความมุ่งหมาย ผู้เข้ารับการพัฒนา ระยะเวลา โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อ และการวัดและการประเมิน สำหรับโครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย 7 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การมีวัฒนธรรมความ

ร่วมมือ โมดูล 2 การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โมดูล 3 การพัฒนาวิชาชีพครู โมดูล 4 การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน โมดูล 5 การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน โมดูล 6 การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และ โมดูล 7 การเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับวิธีการเสริมสร้างครูผู้นำ ประกอบด้วย 5 วิธีการ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การสอนแนะ และการเป็นพี่เลี้ยง การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้เกิดองค์ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมเป็นหน่วยที่จัดขึ้นเพื่อทำกิจกรรมพิเศษหรือให้บริการตามความต้องการของสถาบันหรือบุคคล มีการจัดลำดับการปฏิบัติตามที่วางแผนไว้เป็นแผนกิจกรรมที่วางไว้เพื่อเป้าหมาย โดยเฉพาะ (Bar and Keating, 1990) ประกอบด้วยรายละเอียดของแนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้รับการเสริมสร้างให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้มากที่สุด โปรแกรมเป็นเสมือนสื่อที่ก่อให้เกิดลำดับขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นโดยการมีภาระที่สำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพให้กับผู้เสริมสร้างจากความสามารถหรือพฤติกรรมในระดับกว้าง ๆ ในตอนต้นไปสู่

ความสามารถหรือพฤติกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจงในตอนท้าย (Rothwell and Cookson, 1997) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในภูมิภาคเขตการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม มีองค์ประกอบดังนี้ หลักการ วัตถุประสงค์ การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม เนื้อหา กิจกรรม การอบรม บทบาทของวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ วิสัยทัศน์ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ โครงสร้าง และการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เศรษฐา คำคลอง (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย บทนำ

วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระกิจกรรม สื่อ/
แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอในการนำผลการวิจัย ไปใช้

1.1 ครูควรพัฒนาตนเอง
เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจาก
ครูต้องสอน และปฏิบัติงานตามที่ได้รับ
มอบหมาย ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องศึกษา
เรียนรู้ หลักการ วิธีการ และองค์ความรู้
ใหม่ ๆ และนำมาใช้ในงานเพื่อค้นหา
ความรู้ สร้างความรู้ใหม่ในวิชาชีพของ
ตนเองอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาการ
สอนและการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อ
พัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้น และ
เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริม
และสนับสนุนให้ครูมีวัฒนธรรมความ
ร่วมมือในด้านของการสร้างมนุษย
สัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม การ
สนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการ
เรียนรู้ของนักเรียนในด้านของการ
แสวงหาความรู้ทางการวิจัยอย่างมี
ระเบียบแบบแผน การคิดแก้ปัญหาอย่าง
สร้างสรรค์ การสร้างและพัฒนานวัตกรรม
การเรียนรู้ และการเผยแพร่ผลงาน การ
พัฒนาวิชาชีพครูในด้านของความรู้ใน
วิชาชีพ ทักษะการปฏิบัติงาน และ
จรรยาบรรณวิชาชีพ การพัฒนาการสอน
และการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านของ
การศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน การจัดทำแผนการจัดการ
เรียนรู้ การสร้างแรงจูงใจต่อการเรียนรู้
และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการ
เรียนรู้ การสนับสนุนให้มีการประเมินการ
เรียนรู้ของนักเรียนในด้านของการ
ออกแบบการประเมินการเรียนรู้ การ
ประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนตาม
สภาพจริง และการวิเคราะห์ การแปลผล
ข้อมูล และการนำผลการประเมินไปใช้
พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การ
สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและ
ชุมชนในด้านของการมีปฏิสัมพันธ์กับ
ชุมชน การให้บริการชุมชน และการให้
ชุมชนมีส่วนร่วม และการเป็นผู้แนะนำ
สำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านของ
ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการ
เรียนรู้ ในการพัฒนาครูให้เป็นครูผู้นำ
เพื่อให้ครูเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติและ
ค่านิยมที่ดีทางด้านเนื้อหาการสอนและ
การปฏิบัติงาน รวมทั้งมีทักษะในด้าน
อุปนิสัยและด้านความฉลาดทางอารมณ์
ในการทำงานร่วมกันกับเพื่อนครูและ
ผู้บริหารได้ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนานักเรียน
ให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนในเชิง
นโยบายให้กับสถานศึกษา เพื่อให้การ
พัฒนาครูผู้นำบรรลุเป้าหมายอย่างมี
ประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้ง
ต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับครูผู้นำ เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจเฉพาะตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของพฤติกรรมครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ดังนั้นหากมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจะมีประโยชน์ในการอธิบายครูผู้นำได้ชัดเจนขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยใช้หลักการ และวิธีการเสริมสร้างของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจาก

งานวิจัยนี้ นำไปใช้ในการพัฒนาครูผู้นำในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น หรือสังกัดอื่น เพื่อค้นหาองค์ประกอบที่มีความจำเป็นที่สุดในการพัฒนาครูผู้นำ เพื่อจัดทำโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำของแต่ละบริบทได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.3 ควรมีการนำเอาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ไปใช้ในการพัฒนาครูในสถานศึกษาจริง

เอกสารอ้างอิง

- โกติษฐ์ เพลรินทร์. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จงกล เวียงสมุทร. (2546). การพัฒนาการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนบ้านบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เชษฐา คำคล่อง. (2557). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ และคณะ (2554). 20599 ประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตหลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4 เล่ม 3 (หน่วยที่ 6-10). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- เบญญา ลิขิตยี่งวรา. (2547). การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- พจนานุกรม. (2556). *บทบาทการส่งผ่านของความร่วมมือของครูในการศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครู*. ปรินญา ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. (วันที่ 23 ธันวาคม 2547). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 121 (ตอนพิเศษ 79 ก).
- พิสมัย อะโน. (2545). *ผลการพัฒนากระบวนการวิจัยในชั้นเรียนของครูโดยใช้การนิเทศแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2554). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2557). *สัตตลักษณะของครูผู้นำ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภราดาวิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์. (2553). *คุณภาพครูและคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สภาการศึกษาคาทอลิก.
- ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในภูมิภาคเขตการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. ปรินญา ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปรินญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิชเรนทร์ สุตะนนท์. (2554). *สภาพการดำเนินงานการพัฒนาวิชาชีพครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). *องค์ความรู้ภาษา-วัฒนธรรม “ครูผู้นำ”*. [ออนไลน์].
ได้จาก : <http://www.dailynews.co.th/article/319295> [สืบค้นเมื่อ
วันที่ 7 พฤษภาคม 2558].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)*. กรุงเทพฯ : สกศ.

- สำลี กาละภักดี. (2547). *การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.*
- เอียน สมิต และอนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2550). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Facilitating Student – Centered Learning).* วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 เดือนพฤศจิกายน 2549 - มีนาคม 2550.
- Bar, M.J.and Keating,L.A. (1990). *“Introductoin : Elements of program development,”* in M.J.Barr, L.A.Keating and Associates. *Developing effective student services program.* San Francisco : Jossey-Bass.
- Frank Crowther and Others. (2002). *Developing Teacher Leaders : How Teacher Leadership Enhances School Success.* California : corwin Press.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). *Determining sample size for research activities.* *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Rothwell, W. J. and Cookson, P. S. (1997). *Beyond instruction : comprehensive program planning for business and education.* San Francisco : Jossey – Bass Publishers.
- Teacher Leader Model Standards (2010).* New Jersey : Teacher Leadership Exploratory Consortium.
- The Teacher Leadership Exploratory Consortium. (2010). *Teacher Leader Model Standards consist of seven domains.* Online : http://www.teacherleaderstandards.org/standards_overview